

УДК 591.85:616.99

Винярська А.В., к.вет.н.¹,

Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З.Гжицького

ЗАРАЖЕНІСТЬ КОНЕЙ КИШКОВИМИ НЕМАТОДАМИ У ГОСПОДАРСТВАХ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ ЗАЛЕЖНО ВІД ТИПУ УТРИМАННЯ

Моніторинг епізоотологічної ситуації щодо інвазійних захворювань коней проведено у конегосподарствах різної форми власності, з різними типами утримання Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської областях. Встановлено, що тварини були інвазовані: нематодами (кишкові стронгліди, паракариди, оксіуріси, стронгліоїдеси, габронеми), цестодами (аноплоцефаліди) та найпростішими (еймеріями).

Ключові слова: епізоотологічна ситуація, коні, копроскопічні дослідження, екстенсивність та інтенсивність інвазії.

Вступ. Гельмінти спричиняють значні економічні збитки через втрату працездатності, зниження спортивних якостей, відставання у рості та розвитку лошат, іноді загибель. Серед клінічних симптомів які викликають кишкові гельмінти найбільш характерні розлади травлення, зокрема діарея, кал може мати неприємний запах з домішками крові; затримка линьки, у кобил – овуляції. Специфічних клінічних проявів, що дозволяють діагностувати гельмінтиз, не має. Крім того усі нематоди є активними гематофагами протягом усього часу паразитування, або на окремих стадіях, що зумовлює гематологічні та біохімічні зсуви в організмі тварин. Небезпечним симптомом при стронгліозах є періодичні коліки, які без надання своєчасної лікарської допомоги можуть привести до загибелі. В інтенсивно уражених гельмінтами коней є значно знижена природна резистентність до інфекційних захворювань[1,3].

Як вказує ветеринарна практика в економічно розвинутих країнах світу застосування системи заходів пасовищного менеджменту, біологічного та інтегрованого методів контролю стронглід дозволяє значно знизити зараженість коней кишковими стронглідами до клінічно та економічно невідчутного рівня [4,7,8].

В Україні найбільш поширеними типами утримання коней є стійловий, стійлово-вигульний та стійлово-пасовищний. Стійловий тип утримання використовують, в основному, на іподромах, у кінноспортивних клубах, школах

¹ Стибель В.В., д.вет.н., професор, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького, м.Львів

Кущан О.Т., д.вет.н., професор, Національний науковий центр „Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини”, м.Харків

Винярська А.В., 2011

верхової їзди, а також на спеціалізованих підприємствах, що займаються виробництвом шлункового соку та лікувально-профілактичних сироваток. За цих умов коней годують та утримують в індивідуальних денниках, і таким чином, тварини не контактують з пасовищем. Саме тому, рекомендується планове очищення та знезараження денників.

Стійлово-вигульний тип утримання коней використовують на кінноспортивних базах та невеликих конефермах. При такому типі - коней годують та утримують в індивідуальних денниках та на декілька годин випускають на невеликі вигульні майданчики.

Стійлово-пасовищний тип утримання використовують на великих конефермах та кінних заводах. Тварин утримують в індивідуальних денниках і на пасовище випускають на 6-12 годин щоденно протягом пасовищного сезону (квітень-жовтень). У господарствах з невеликими пасовищними площами (вигули, постійне пасовище) рекомендується періодичне очищення від калових мас.

Відомо, що яйця та личинки стронгілід є уразливими щодо впливу високих та низьких температур. Власне тому, протягом жарких літніх та холодних зимових місяців відбувається природне очищення пасовищ від стронгілід. Саме тому, планова ротація пасовищ є одним з найбільш простих та ефективних методів зниження ураженості коней стронгілідами [5]. На пасовищі, що не використовувалися для випасання коней більше ніж рік, інвазійних личинок стронгіліди, як правило, не виявляють.

Власне тому, моніторинг епізоотологічної ситуації щодо кишкових гельмінтоzів залежить від типу утримання коней.

Метою даної роботи було виявлення залежності епізоотологічної ситуації щодо кишкових гельмінтоzів від типу утримання коней.

Матеріали та методи. Дослідження проводили у період осінніх місяців (жовтень – листопад) 2010р. у конегосподарствах Івано-Франківської, Львівської та Закарпатської областей. Усього було обстежено 188 коней різних порід та різного віку (від 2 місяців до 20 років): 60 коней з НВА «Племконецентр», 24 коней з фермерського господарства «Золота підкова», 18 – ФГ «Агросполі», 31 – ТзОВ «Варто», 15 – ФГ «Заріччя», 16 – ФГ «Розгірче» (Табл. 1).

Таблиця 1
Кількість обстежених коней з конегосподарств західних областей України

№	Кінне господарство	Область	Кількість обстежених коней
1.	НВА «Племконецентр»	Закарпатська	60
2.	ФГ «Золота підкова»	Закарпатська	24
3.	ФГ «Агросполі»	Закарпатська	18
4.	ФГ «Полонинське господарство»	Закарпатська	24
4.	ТзОВ «Варто»	Івано-Франківська	31
5.	ФГ Заріччя	Івано-Франківська	15
6.	ФГ «Розгірче»	Львівська	16

Коні вищеперерахованих господарств перебували на стійлово-вигульному та стійлово-пасовищному утриманні. Стійлово-пасовищний тип утримання коней характерний для п'яти господарств, в яких утримувалося 97 коней, тоді як стійлово-вигульний – для двох господарств, у яких утримувалося 91 тварина. Остання дегельмінтизація була проведена весною (березень) поточного року.

Дослідження ураженості коней кишковими паразитами проводили за копроскопічним методом Мак Мастера [6] з чутливістю 25 яєць гельмінтів у 1 грамі калу (EPG) із застосуванням набору для копроскопічних досліджень коней фірми Paracount™.

Обробку отриманих результатів проводили з використанням програми Microsoft™ Excel.

Результати досліджень. За результатами копроскопічних обстежень встановлено 100%-ву інвазованість коней різними видами кишкових паразитів (Табл.2). Екстенсивність інвазії (EI) та рівень інвазованості коней (EPG) у кожному господарстві визначали переважно для стронгілід та паракарисів.

Таблиця 2

**Ураженість коней кишковими гельмінтами
(за даними копроскопічних досліджень)**

Тип утримання	Кінне господарство	<i>Strongylida</i>		<i>P. equorum</i>		Інші паразити, (EI, %)
		EI, %	EPG	EI, %	EPG	
Стійлово-вигульний	НВА «Племконецентр»	82,0	115,8 (25 – 475)	52	423,4 (25– 3550)	<i>Anoplocephala sp.</i> (9,1%); <i>Eimeria leuckarti</i> (13,6%); <i>Strongyloides westeri</i> ; <i>Oxyuris equi</i>
	ТзОВ Варто	61,3	206,6 (25-900)	6,5	62,5 (25-100)	<i>Eimeria leuckarti</i>
Стійлово-пасовищний	ФГ «Золота підкова»	95,1	606,5 (75-1775)	16,7	37,5 (25 – 50)	<i>Anoplocephala spp.</i> , <i>Eimeria leuckarti</i> (22,2%); <i>Oxyuris equi</i>
	ФГ «Полонинське господарство»	100	730,2 (50-2150)	50,0	475 (25-2025)	<i>Strongyloides westeri</i> ; <i>Eimeria leuckarti</i> ; <i>Oxyuris equi</i>
	ТзОВ «Розгірче»	93,7	373,3 (75-1050)	25	43,8 (25-50)	<i>Eimeria leuckarti</i> ;
	ФГ «Заріччя»	66,7	182,5 (25-350)	53,3	178,1 (25-425)	<i>Strongyloides westeri</i> ; <i>Eimeria leuckarti</i> ;
	ФГ Агросполі	83,3	216,7 (25-550)	50,0	230,6 (75-450)	<i>Oxyuris equi</i>

Отримані дані вказують на те, що при стійлово-вигульному типі утримання коней екстенсивність стронгілідної інвазії у господарствах «Варто» та «Племконецентр» становила 61,3% та 82,0%, тоді як при стійлово-пасовищному – «Заріччя» - 66,7%, «Агросполі» - 83,3%, «Розгірче» - 93,7%, «Золота підкова» - 95,1%, «Полонинське господарство» - 100%. Тобто, екстенсивність інвазії при стійлово-вигульному типі утримання становить

72,6%, тоді як при стійлово-пасовищному – 87,8%. Інтенсивність стронгілідної інвазії у господарствах з стійлово-вигульним типом утримання також була нижчою 115,8 – 206,6 я/г, ніж при стійлово-пасовищному 182,5 – 730,2 я/г.

Рівень інвазії при стійлово-вигульному типом утримання становив 115,8 – 206,6 я/г, тоді як при стійлово-пасовищному - 182,5 – 730,2 я/г.

Низький рівень інвазії при стійлово-вигульному типі утримання встановлено у 57 тварин (63% від загальної кількості тварин), а при стійлово-пасовищному у 25 тварин (26% від загальної кількості тварин). Середній рівень інвазії при стійлово-вигульному типі утримання встановлено у 6 тварин (7%), а при стійлово-пасовищному у 27 тварин (28%). Високий рівень інвазії при стійлово-вигульному типом утримання встановлено у чотирьох тварин (4,4%), а при стійлово-пасовищному у 41 тварини (42%).

Підсумовуючи вищевикладене – при стійлово-вигульному типі утримання характерним є низький рівень зараження, а при стійлово-пасовищному – високий рівень ураження.

Параскариси (*Parascaris equorum*) при стійлово-пасовищному та стійлово-вигульному типі утримання нами зареєстровані у 36 коней. Яйця параскарисів реєстрували переважно у коней молодого віку (до 2 років). У коней старше 4-5 років яйця параскарисів виявлено у незначній кількості виключно у конематок із лошатами. Власне тому, екстенсивність та інтенсивність інвазії коней параскарисами залежала не лише від типу утримання, але швидше від віку тварин.

Висновки. 1. Результати досліджень підтверджують залежність рівня інвазованості коней стронгілідами від умов їх утримання в господарствах, що підтверджують раніше нами проведені дослідження [2].

2. Коні господарств з стійловим утриманням менш інвазовані стронгілідами, ніж у господарствах з стійлово-пасовищним утриманням, що свідчить про несвоєчасне прибирання пасовищ .

3. Коні господарств НВА „Племконецентр” (стійлово-вигульний тип утримання), ФГ „Полонинське господарство” (стійлово-пасовищний тип утримання) більш інвазовані параскарисами у порівнянні з іншими господарствами, що на нашу думку пов’язане з великою кількістю молодняку.

4. Дані стаття є лише фрагментом дисертаційної роботи, а проведенні дослідження спрямовані на розробку та вивчення ефективності дії на організм коней антигельмінтного препарату.

Література

1. Кузьміна Т.А. До епізоотології стронгілідозів коней в Україні // Ветеринарна медицина України. - 2006. - №2. – С. 10-12.
2. Кузьміна Т.А. Паразити свійських коней у Західному регіоні України / Кузьміна Т.А., Винярська А.В., Стибель В.В., Головач М.М., Гнап Л.К. / Ветеринарна медицина України. – 2010. ст.14-17
3. Старовір О. Перспективи використання моксидектинових антигельмінтіків для боротьби з гельмінтозами коней в Україні // Ветеринарна медицина України. -2006. - №9. - С. 35-36).

4. Herd R.P. Eguine parasite control – solutions to anthelmintic associated problems // Eguine Veterinary Education. – 1990. – №2. – P. 86-91.
5. Herd R.P. Pasture hydiene a nonchemical approach to equine endoparasite control // Modern Veterinary Practice. – 1986. –V. 67. – P.36-38
6. Herd R. P. Performing equine fecal egg counts. // Veterinary Medicine. — 1992. — 87. — P. 240—244.
7. Larsen M. Biological control of helminthes // International Journal for Parasitology. – 1999. – V. 29. – №1. – P. 139-146
8. Thamsborn S.M., Rorpstrff A., Larsen M. Integrated and biological control of parasites in organic and conventional product systems // Veterinary Parasitology. – 1999. – V. 84. – P. 169-186

Summary

INFECTION OF HORSES BY INTESTINAL NEMATODES IN WESTERN REGIONS FARMS OF UKRAINE DEPENDING ON THE TYPES OF THEIR ALLOWANCE.

We held monitoring of epizootic situation that deals with invasion of horse deseases that had been held in the horse farms of different properties and with different types of allowance in Lviv, Ivano-Frankivsk and Transcarpathian regions. We established that the animals were invasioned by Nematodes, Cestodes and by the simplest.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2011